

Teresa Losada

"La monja dels immigrants"

Col·lecció Testimonis

Secretaria per la Marginació

Col·lecció Testimonis, 5
Secretariat de Marginació

**TESTIMONIS
ENTRE ELS POBRES**

NÚM. 5

TERESA LOSADA

“LA MONJA DELS IMMIGRANTS”

Testimonis entre els pobres, 5
Col·lecció Testimonis
Edita: Secretariat Diocesà per la Marginació
Barcelona, 2012-01-11

Recopilació de texts, Victòria Molins

Impressió digital: Mabel Copy
C/ Parlament, 51, baixos
08015 Barcelona

INTRODUCCIÓ

Em plau presentar el cinquè opuscle de Testimonis entre els pobres. Enguany té un caràcter monogràfic, és dedicat exclusivament a la germana missionera de Maria, Teresa Losada, la monja dels immigrants. Com en les altres edicions, l'autora d'aquest llibret és Victòria Molins. Personalment vull agrair a Victòria - Viqui, pels amics- la seva generositat, no sols per la redacció d'aquest llibret, sinó i sobretot, per la seva constant col·laboració en el Secretariat de marginació, així com les seves reflexions sobre com hem de situar-nos en el món de la marginació

El 26 d'agost passat, tots els que ens trobàvem a l'església parroquial de Sant Vicenç dels Horts, tot participant en la Missa exequial per la germana Teresa, érem conscients que dèiem l'últim adéu, aquí a la terra, a una persona excepcional, que en el seu pas pel món ens havia deixat una petjada profunda. Quan contemplava l'església plena de gom a gom, malgrat que ens trobàvem en ple temps de vacances, em va venir al pensament les paraules de la carta als Hebreus, "*...envoltats d'un núvol tan gran de testimonis... Tinguem la mirada fixa en Jesús.*" Teresa ha estat, i continuarà sent un testimoni del Crist. Vam viure una eucaristia d'acció de gràcies. Donàvem i hem de continuar donant gràcies a Déu, per tots els beneficis que hem rebut d'Ell mitjançant la vida de Teresa. Han estat moltes les proves de l'amor de Déu. Una d'aquestes proves, no l'única, és que ens ha ajudat a entendre que Déu no fa distincions de persones, i que tots hem nascut amb la mateixa dignitat, la dignitat de fills de Déu. Ella, tot seguint l'Apòstol dels gentils, va tenir sempre present que pels seguidors de Crist no hi ha diferències entre grecs i jueus, entre europeus i africans.

El papa Francesc ens va sorprendre, en el primer Dijous Sant del seu pontificat, amb el gest de rentar els peus a unes dones internades a la presó, i entre elles a unes musulmanes. Per a molts aquesta acció va ser un fet inèdit; de segur que per a Teresa aquest rentat de peus del bisbe de Roma li semblaria d'allò més normal. El papa no feia altra cosa del que ella durant dècades realitzava al Centre Bayt al-Thaqafa.

Teresa era una gran estudiosa del món i de la cultura àrab-com es demostra per la seva biografia acadèmica- però sobretot era una gran creient en Jesucrist. La seva espiritualitat era franciscana i com el Pobre d'Assís va trobar la perfecta alegria vivint la pobresa. I si el joglar de Déu abraçava els leprosos -tinguts com empestats en la seva època-, Teresa va acollir els immigrants -especialment els que provenien de l'Àfrica- tant sovint rebutjats en la nostra societat

No ens és lícit demanar comptes a Déu, Ell sap per què fa les coses, però sí que les podem lamentar. I a molts ens sap greu la mort prematura de Teresa, i molt més en aquest temps en què estem vivim. La greu i ja llarga crisi ha servit perquè es manifestin els sentiments amagats en el cor de molts. I un dels sentiments que s'ha posat de manifest en els nostres dies és que, al costat d'un gran esclat de solidaritat, també -per una part gens significativa de la població- han sortit actituds de xenofòbia. És alarmant com van creixent a Europa els grups i partits polítics que culpen els immigrants de tots els mals, i molt em temo que si no vigilem, aquests sentiments de refús aniran agafant volada a casa nostra. Teresa amb el seu testimoni, treball i també amb els seus ensenyaments ens feia adonar que els immigrants no són mai una nosa, sinó tot el contrari, una oportunitat, i que la seva aportació tant humana, com cultural contribueix a l'enriquiment tant material com espiritual del nostre país. De segur que ella compartia el desig manifestat pel papa Francesc en l'Evangelii gaudium: *Els emigrants em plantegen un desafiament particular pel fet de ser Pastor d'una Església sense fronteres que se sent mare de tots. Per*

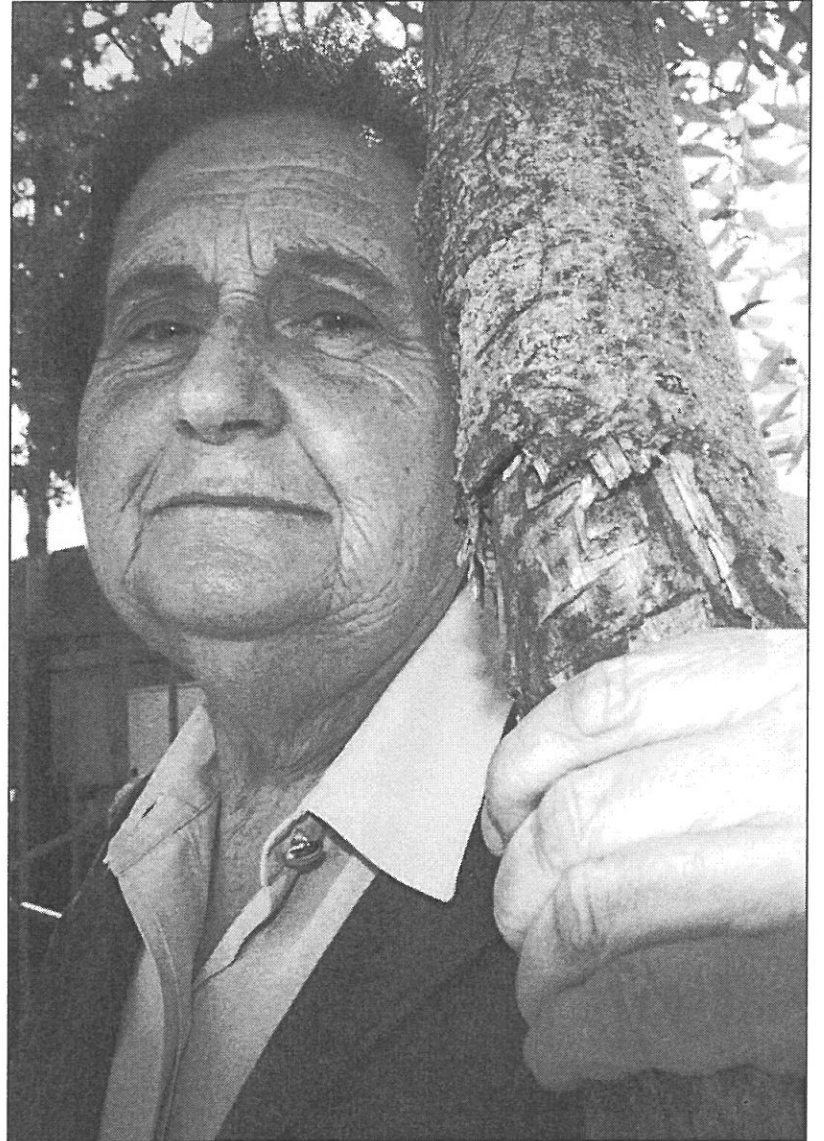
això, exhorto els països a una generosa obertura, que en comptes de témer la destrucció de la identitat local sigui capaç de crear noves síntesis culturals. Que belles són les ciutats que superen la desconfiança malaltissa i integren els diferents, i que fan d'aquesta integració un nou factor de desenvolupament! Que boniques són les ciutats que, fins i tot en el seu disseny arquitectònic, estan plenes d'espais que connecten, relacionen, afavoreixen el reconeixement de l'altre! (núm. 210)

A l'Evangelii llegim les paraules del Senyor en què ens exhorta, tot dient: *"Qui vulgui salvar la seva vida, la perdrà, però el qui la perdi per mi, la trobarà."* (Mt 16,25) Són paraules que d'entrada sonen com enigmàtiques, però que a la llum de la vida de Teresa, ens adonem del que signifiquen. Teresa, va perdre, per dir- ho d'alguna manera, la seva vida per la causa del Crist. Jesús s'identifica amb els pobres. Ella, com se'ns explica en el llibret, va renunciar a una vida acadèmica, a la càtedra de la universitat, per posar els seus talents al servei dels més necessitats. Ho va fer, perquè a diferència de Caín, va escoltar la veu del Senyor de la Vida, que no para mai de preguntar-nos: On és el teu germà? Tot responent a aquesta crida va retrobar la vida i la va donar fins a les darreres conseqüències. Ja malalta no va deixar de treballar, així ens va mostrar que un altre món és possible, un món que no globalitza la indiferència.

Demanem al bon Déu que el testimoni de Teresa, cali profundament en els nostres cors, i així puguem donar fruit de bones obres a favor dels més pobres. Serà el millor homenatge que li podrem fer.

Josep M. Jubany
Secretariat de marginació. Arquebisbat de Barcelona

I. LA NOTÍCIA

“Mor la religiosa Teresa Losada, experta en Diàleg Inter-religiós”

Aquesta va ser la notícia que va arribar a molts mitjans de comunicació; aquí recollim alguns titulars i reproduïm íntegra la pàgina de Jordi Llisterra, publicada a Catalunya Ràdio al dia següent del seu traspàs. a Catalunya Religió.

Teresa Losada, missionera franciscana, coneguda com la **monja dels immigrants** per la seva dedicació a aquest col·lectiu, ha mort a Sant Vicenç dels Horts (Baix Llobregat) als 70 anys a conseqüència d'un càncer, segons informa l'Arquebisbat de Barcelona.

Mor la franciscana Teresa Losada, dedicada als immigrants. La monja franciscana Teresa Losada (Lugo, 1943) ha mort als 70 anys d'un càncer, ha informat l'Orde hospitalari Sant Joan de Déu, on va treballar més de 35 anys.

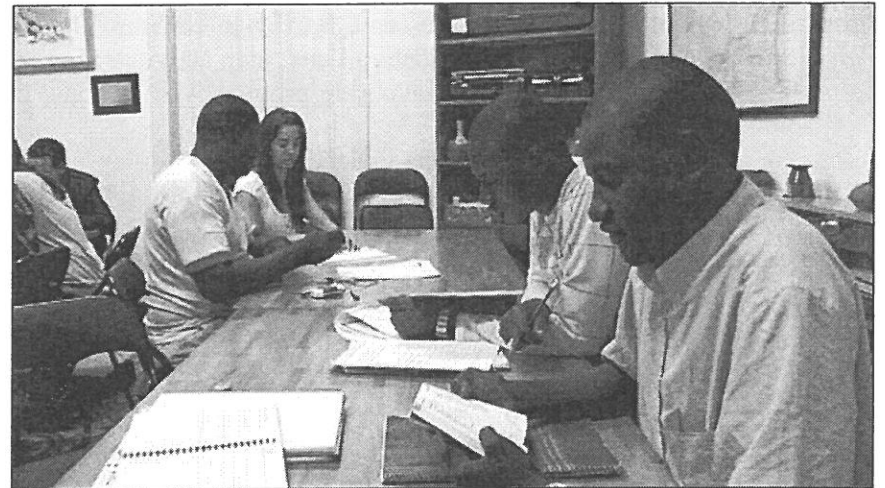
L'Ajuntament de Sant Vicenç dels Horts lamenta profundament la pèrdua d'una persona que era molt estimada al poble i que es va distingir per la seva solidaritat i pel tarannà tolerant i dialogant entre cultures. La cerimònia religiosa s'oficiarà demà a les 13 h a la parròquia de Sant Vicenç Màrtir. La sala de vetlla s'obrirà avui a les 18 h a Bayt Al-Thaqafa, al carrer Jaén 18-20.

Mor als 70 anys Teresa Losada, “ la monja dels immigrants”

La religiosa Teresa Losada, coneguda com "la monja dels immigrants" va morir aquest diumenge a l'edat dels 70 anys a causa d'un càncer. Losada era una religiosa franciscana i doctora en filologia semítica que

el 1974 va fundar Bayt al-Thaqafa, un centre d'ajuda als immigrants a Sant Vicenç dels Horts, que es va convertir en un referent de diàleg entre el cristianisme i l'islam. Aquesta entitat està formada per les Germanes Franciscanes Missioneres i l'Orde hospitalari de Sant Joan de Déu i atén cada any més de 4.000 persones d'origen àrab-musulmà amb activitats com formació laboral, cursos d'idiomes, tallers de promoció de la dona o assessorament legal. Losada va rebre la Creu de Sant Jordi el 2002.

La consellera de Benestar Social i Família, Neus Munté, va lamentar la mort de Teresa Losada. Munté va fer arribar a Bayt al-Thaqafa el seu condol per la mort de Teresa Losada, a qui considera "tot un referent a l'hora de parlar de valors com la solidaritat, la convivència i la dedicació". L'alcalde de Barcelona, Xavier Trias, va remarcar la tasca "inspiradora i singular" de Losada, el seu coratge i capacitat d'entrega als altres.

(Jordi Llisterra- CR) Després d'uns anys de lluita contra el càncer i preparada per rebre la mort que veia “sense cap por”, aquest diumenge ha mort la religiosa Teresa Losada, franciscana missionera i fundadora del Centre Bayt Al-Thaqafa. Nascuda a Lugo fa 70 anys era un referent a Sant Vicenç dels Horts, on a la seu d'aquesta Fundació es realitza una

vetlla fins dilluns a les 13h, després es farà el funeral a la parròquia de Sant Vicenç Màrtir del mateix poble.

Losada forma part d'una generació de religioses marcades pel Concili Vaticà II, amb una gran preparació intel·lectual i que van deixar-ho tot per posar-se al servei dels pobres. Doctora en llengües semítiques, el seu coneixement del món àrab la va portar a acostar-se a l'islam i a les comunitats musulmanes molt abans de les onades migratòries dels anys 90. De jove, va abandonar una brillant carrera acadèmica per anar a viure a la perifèria de Sant Vicenç dels Horts amb altres germanes franciscanes. Treballaven com a dones de la neteja i vivien amb les famílies més necessitades.

El 1974 va fundar el Centre Bayt al-Thaqafa (Casa de la Cultura) i es va convertir en un referent en el diàleg entre el cristianisme i l'islam. També va ser consultora del Consell Pontifici per al Diàleg Interreligiós de la Santa Seu. Actualment Bayt al-Thaqafa és una fundació formada per les Germanes Franciscanes Missioneres de Maria i l'Orde hospitalari de Sant Joan de Déu, amb seu a Barcelona i a Sant Vicenç dels Horts. Atenen més de 4.000 persones a l'any, amb activitats com la formació laboral, cursos d'idiomes, tallers de promoció de la dona, o assessorament legal.

Tota aquesta trajectòria la resumia ella mateixa fa poc d'un any y mig en una entrevista a Catalunya Religió.cat coincidint amb el dia del Migrant. El 2002 va rebre la creu de Sant Jordi i el 2012 se li va entregar el Memorial Cassià Just. En els vídeos es pot captar la força que mantenia els darrers anys malgrat les limitacions que li imposava el càncer: "Déu no pot abandonar ningú".

L'any 2012, Cristianisme i Justícia també li va dedicar un dels seus Quaderns amb una extensa entrevista.

(Albert Sáez, Director adjunt de La Clau). Aquesta és la història d'una monja franciscana que el 1964 va fundar a Barcelona el Centre Bayt Al-Thaqafa, dedicat al diàleg amb la comunitat àrab musulmana. Aquesta gesta sols podia ser obra d'una visionària o d'algu amb els peus molt ben posats al terra. Aquesta és la història de **Teresa Losada** que es va

acostar als musulmans quan en aquest país l'Administració encara els deia "moros". Aquesta és la història d'una estudiant que es va doctorar en semítiques però que es va dedicar a les persones. Aquesta és la història d'una activista social que als anys 80 va traçar, des de la societat civil, camins pels quals després van transitar totes les administracions.

Teresa Losada va morir el diumenge a Sant Vicenç dels Horts, un dels seus camps de treball, juntament amb el Gòtic i el Raval.

Tenia un somriure pacífic i una veu contundent. Fou de les primeres persones en aquesta ciutat i en aquest país a intuir els reptes que suposava la convivència entre persones de tradicions religioses tan diverses com la catòlica i la musulmana. Mai se li va ocórrer plantejar-lo com un problema; sempre ho va veure com un repte i una oportunitat. Va haver de capejar, en temps que la Jerarquia de l'Església catòlica volia aixecar murs. Va haver de convèncer a molts falsos progressistes de la distància que separa la teoria de la multiculturalitat de la pràctica de la interculturalitat.

Afortunadament, a Teresa Losada li van dedicar molt elogis en vida; gairebé tants com després de la seva mort. Però el més important, el que a ella l'emocionava més, no era que li reconeguessin que havia fet sinó que organitzacions socials i institucions seguissin el camí que va traçar: respecte entre comunitats, aproximació des del coneixement mutu, treball conjunt a favor dels drets humans: menjar, escolar, religió, llibertat... sense exigir renunciar a uns per a aconseguir els altres.

El Centre Bay al-Thaqafa quedarà com a testimoni del que va ser i del que va fer la Teresa Losada. Gent com ella ha evitat moltes fractures en la nostra societat i ha tancat el pas al populisme d'un i un altre signe. Gràcies.

La monja que le gustaría al Papa Francisco

José Lorenzo, redactor jefe de "Vida Nueva"

"Al finalizar este Ramadán, el Papa envió un mensaje a los musulmanes en donde les pedía que ellos y los cristianos deberían hablar bien los unos de los otros. Teresa se pasó más de media vida haciéndolo."

A lo largo de una vida, que acaba de apagarse el 25 de agosto, tras dos años de un dolor que no le robó la sonrisa, Teresa Losada tuvo que escuchar más de una vez opiniones que consideraban que su entrega a los inmigrantes musulmanes en Cataluña era una pérdida de tiempo, pues con aquella gente no se conseguían conversiones.

"No entendían nada" -decía esta franciscana misionera de María de quienes aún piensan que la fe ha de imponerse-. Y seguía adelante, fiel a una vocación que le llevó, junto a otras hermanas, a fundar, hace cuatro décadas, un centro de encuentro y acogida -la hoy Fundación Bayt Al-Thaqafa (Casa de la Cultura)- por el que pasan 4.000 personas al año y que gestiona trece pisos en donde se restañan, con dosis de escucha y dignidad, las heridas que dejan el desarraigo y la explotación. Al conocer la noticia del fallecimiento de esta monja, siempre pronta a atender cualquier petición y a desbrozar con ternura, paciencia y humildad infinitas la ignorancia de tantos en materia de diálogo interreligioso, del que fue pionera en España, aptitud que le reconoció el Vaticano al nombrarla consultora, se me vienen a la mente las recientes palabras del Papa Francisco sobre el papel de la mujer en la Iglesia: "Es más importante que la de los obispos y que la de los curas". Y ella fue muy importante, sin pretenderlo, porque abrió un camino que ha sido modelo a seguir en cuanto a la acogida de colectivos musulmanes. Entrar en contacto con otra fe le hizo ahondar en las fuentes de donde brotaba la suya, y así, consecuentemente, ofrecer un testimonio

netamente evangélico, ése que se agria cuando sólo se convierte en teoría. ¡Cuánta frustración y rabia habrá desactivado! ¡Qué ejemplo para los empeñados en sostener que religión y violencia van de la mano!

Al finalizar este Ramadán, el Papa envió un mensaje a los musulmanes en donde les pedía que ellos y los cristianos debieran hablar bien los unos de los otros. Teresa se pasó más de media vida haciéndolo. Estoy convencido de que para Francisco, ella, como religiosa, no sería una monja solterona, sino "una madre". Muchos ya la consideran así, aunque recen a otro Dios.

II. TESTIMONIS

De Pascual Piles en la Homilía del funeral del 26 agosto 2013

Cuantos nos encontramos aquí y, otros muchos más, conocíamos a Teresa. Su amistad nos ha enriquecido. Bienvenidos todos a esta Eucaristía funeral.

Muchas gracias por vuestra presencia. A los musulmanes por vuestro afecto hacia ella, afecto que como sabéis ha sido mutuo. A todos los cristianos por la fe en Cristo resucitado, que a Teresa la ha llamado ya a su presencia. A todos los presentes por estar aquí.

Teresa tenía un corazón universal, tenía una gran fe en el Dios de la Vida que es el mismo para todos, como nos lo ha recordado el gran y humilde teólogo, Benedicto XVI.

Sé de quién me he fiado, (2ª Tim. 1, 12) es un poster que está en la pared de la habitación de Teresa, que cuantos la hemos visitado en estos días en el proceso de su enfermedad y, sobre todo de su muerte, lo hemos podido contemplar.

Teresa ha vivido siempre fiándose de Cristo. Ha sido una gran testigo. Religiosa Franciscana Misionera de María, realmente franciscana.

Teresa, además de buena, era lista. Se formó en España, en Roma, en Túnez, en la Sorbona de París. Trabajó en la Universidad de Barcelona durante 7 años.

El Señor la llamó a una opción más radical, opción por la sencillez y por los sencillos, totalmente franciscana.

Abandonó la Universidad, abandonó Barcelona, y vino a vivir a uno de nuestros barrios de Sant Vicenç dels Horts, dejando las clases y dedicándose a un trabajo sencillo: en los hogares, en la fábrica.

Se dedicó totalmente, junto con las compañeras de su comunidad, a trabajar por todos, pero especialmente por los inmigrantes. Intentó crear puentes en sus vidas. Intentó abrirles todas las puertas que pudo, creando con ellos una comunidad cristiano-musulmana, un vínculo cristiano-musulmán.

Vivió en una pequeña comunidad, pero no abandonó nunca Barcelona, donde había otras comunidades y otros focos existenciales de ayuda a los inmigrantes, fundamentalmente marroquíes, con sus programas de integración, con un compromiso cristiano y lúcido. Y, afortunados de nosotros, creó con los Hermanos de San Juan de Dios la Fundación Bayt Al-Thaqafa, desde la que ha trabajado durante muchos años, hasta que el Señor la probó con la enfermedad que, en algo más de dos años y medio, la ha llevado a la muerte.

Teresa, la Hna. Teresa, ha tenido un alma universal, creyente, alegre, incansable, luchadora. En una edad que hoy se considera adulta pero no demasiado mayor, apareció la enfermedad, el Señor la llamó para sí.

Estuvo dispuesta, desde el inicio, a entregar su vida e ir al encuentro del Resucitado. Le costó sufrir fuertemente, pero lo vivió con gran espíritu. Continuó, mientras pudo, con la vida normal, pero sufrió y ha muerto con una gran esperanza en Cristo.

Muchos y muchas hemos tenido la suerte de estar cerca de ella en este último período, compartir con ella, celebrar la Eucaristía de forma doméstica, pero muy sentida, en lo profundo del misterio. Gozar con

ella al mismo tiempo que sufrir en lo que era, ya unida a Cristo, su misterio pascual.

Durante este periodo hemos visto encarnado en su vida el gran convencimiento con el que vivía su vida cristiana y consagrada: "*Sé de quién me he fiado*".

Posiblemente esta última parte de la enfermedad la ha vivido ella, con sus hermanas y con algunas personas que hemos podido acompañarla de cerca y ser testigos de la fuerza espiritual de su ser.

En total han sido 36 años de entrega. Uno más de la mitad de su vida. Muchos de estos años los habéis vivido con ella todos vosotros.

Todo esto que he intentado recordar lo ha vivido Sant Vicenç dels Horts, porque Teresa ha sido una ciudadana bien viva y bien dinámica en la ciudad, trascendiendo su impacto a toda Catalunya, a España entera y a los pueblos islámicos, especialmente, a Marruecos. Y lo afirmo tanto en la fe como en el compromiso.

.....
Gracias, Teresa, por cuanto has sido para muchísima gente, por cuanto has sido para cada uno de nosotros.

Nos has enseñado a ser creyentes, creyendo en todos los que nos rodean. Nos has enseñado a ser creyentes, creyendo y fiándonos de Dios.

Descansa en paz, en la presencia del Señor Resucitado. Ayúdanos a creer como tú creíste. Gracias. Amén

Esperar la mort així és saber viure. Jo, Teresa, vull esperar com tu, i, mentre no arribi aquest moment, estimar com tu ho has fet.

Gràcies per la teva vida.

Teresa, germana!

Victòria Molins

(Al facebook) Acabo de rebre la notícia de la mort de la Germana Teresa Losada. Després d'uns anys lluitant amb el càncer, ha acabat la seva tasca meravellosa des de la senzillesa amb la que durant tants anys s'ha lliurat als immigrants. Ha estat per tots i totes nosaltres cridats a viure i conviure amb els que més ho necessiten, un testimoni proper. La notícia ha produït en mi un doble efecte: per una banda el plor per una pèrdua tan valuosa, i per una altra el goig de saber que ha arribat el moment que ella esperava amb pau i sense por: l'abraçada amb Aquell que la rebrà dient-li: "*Vine, estimada, a gaudir del Regne que et tinc preparat des de l'eternitat. Jo era foraster i em vas acollir*" Gràcies, Teresa, pel teu exemple.

(A "Catalunya Religió")

Cada any ens deixa alguna persona d'aquelles que ha viscut molt a prop nostre, que ens han donat exemple d'estar al costat de la gent, de viure amb els més desfavorits. I tots els que ens unim per aquest desig d'estar més a prop dels

que ens necessiten, plorem també cada any alguna d'aquestes persones. Ens ha tocat de molt a prop la mort de la Teresa Losada, "la monja dels immigrants", com així la coneixíem. Una monja amb una senzillesa de vida molt gran, que ens ha deixat un record grandíssim.

Teresa, germana, ja has acabat la teva tasca abnegada, senzilla, plena de tendresa i d'humanitat. I ens has deixat el teu testimoni silenciós i humil. Però tots i totes les persones les quals des de fa anys ens movem per aquests llocs tot intentant apropar-nos a uns i altres germans necessitats de recolzament, et trobarem a faltar.

Quan m'ha arribat la notícia del teu traspàs, he tingut un sentiment que potser sigui més comprensible des d'aquest vessant on ens trobem units per llaços invisibles d'amor i d'humanitat tots els que tenim el privilegi de dedicar les nostres vides als altres. Tu, Teresa, ho vas fer des de la teva capacitat increïble d'entendre el món islàmic quan encara era molt poc conegut en el nostre país i, el 1974 vas fundar el Centre Bayt al-Thaqafa, (Casa de la Cultura) que es va convertir en un referent pel diàleg entre el cristianisme i l'islam. No és estrany que t'anomenessin consultora del Pontifici Consell per al Diàleg interreligiós de la Santa Seu, sense tenir en compte el fet de ser dona...

I, quin és el sentiment que m'ha provocat el teu traspàs? Doncs el saber que tenim una nova amiga i col·laboradora en aquella altra dimensió de l'existència humana de la qual no sabem res, però que n'esperem tot el que fa referència a l'amor. Acabes d'augmentar aquell "núvol de testimonis" com en parla la carta als Hebreus.

Vull recordar ara unes paraules que em van impressionar molt quan te les vaig sentir dir al començament de la teva malaltia, fa ara uns dos anys: "*S'ha acabat. Però tot esperant a Déu que et vindrà a recollir. Si t'arriba una cosa d'aquestes, t'ajudarà a donar un gran salt, perquè és Déu. Déu no pot abandonar ningú i és important acostumar-se a assolir que el cycle vital es pot acabar en qualsevol moment. És per això que jo veig la mort com un tancar els ulls i trobar-te en un altre lloc, sense por de cap mena.*"

Esperar la mort així és saber viure. Jo, Teresa, vull esperar com tu, i, mentre no arribi aquest moment, estimar com tu ho has fet.

Gràcies per la teva vida.

La monja que olia a menta, Samuel Gutiérrez, en l'homenatge Santa Maria del Mar

Un fuerte olor a menta recibe a los asistentes al homenaje intercultural que la fundación Bayt Al-Thaqafa ha organizado en la basílica de Santa María del Mar de Barcelona en recuerdo de Teresa Losada. La menta evoca, mejor que ningún otro olor, ese mundo árabe que tanto amó la religiosa franciscana. La vida de la hermana Teresa Losada fue un

sólido puente entre dos religiones y dos culturas que demasiado a menudo son presentadas como irreconciliables. No era ésta la impresión que daba Santa María del Mar el pasado 9 de octubre, con la presencia numerosa de familias árabes, la mayoría magrebíes, que no quisieron perderse el homenaje a la mujer que había sido para ellos, en su proceso de enraizamiento en Cataluña, como una auténtica madre. «Teresa ha significado muchas cosas para todos nosotros -manifestaba Rosa Bada, directora de la Fundación, al inicio del acto-: cada uno sabe lo que nos dio, lo que aprendimos de ella, cómo nos tocaba el corazón, cómo nos miraba, cómo nos hablaba, cómo nos acogía y escuchaba, qué compartimos con ella: esto nadie nos lo puede quitar. Lo llevamos en la mente y en el corazón.» Y añadía: «Teresa nos ha dejado un gran vacío y una fuerte sensación de pérdida, pero sobre todo nos ha dejado conscientes del privilegio de haberla conocido. Nos sentimos tristes al mismo tiempo que afortunados. Ahora somos más conscientes que nunca de todo lo que nos dio, de lo mucho que vivimos con ella.»

El acto de homenaje a Teresa Losada contó con la presencia del cardenal Lluís Martínez Sistach, que agradeció el testimonio y la entrega de esta «mujer de Dios que tanto amó a los inmigrantes en situación más vulnerable, especialmente los más necesitados de una acogida y ayuda especial». «En Teresa Losada —afirmó también el cardenal— la experiencia de ser acogido y de acoger se convertía en una experiencia mística.»

«Dios ama la diferencia»

En los locales de Santa María del Mar dio sus primeros pasos hace más de 30 años la fundación Bayt Al-Thaqafa, la gran obra de Teresa, cuyo principal reto hoy es mantenerse fiel al espíritu de su fundadora. Por eso el acto del pasado 9 de octubre no quiso convertirse en un panegírico cargado de nostalgia ni en un intento de interpretar los gestos y las palabras de esta religiosa franciscana tan difícil de encasillar. El acto de homenaje en Santa María del Mar quiso dar la palabra a la propia Teresa, cercana y acogedora como siempre, que a través de un vídeo y

de la lectura de algunos de sus escritos llenó la basílica barcelonesa con su particular manera de entender y vivir la fraternidad universal.

El Evangelio de Teresa Losada resonó con fuerza en Santa María del Mar. Sus ideas hechas vida sobre la inmigración, el diálogo interreligioso, la pobreza, la muerte o Dios impregnaron unas piedras que saben muy bien lo que es el fenómeno multicultural. «Necesito al otro para comprenderme a mí misma», manifestaba, «prójimo es aquel o aquella a quien yo me aproximo, y en primer lugar el caído en el camino...» «Tenemos que liberar los valores religiosos de las injusticias de la historia», añadía con convicción la religiosa franciscana, «porque Dios ama la diferencia». «Todos somos caminantes, peregrinos...», decía también, y ella misma era la primera en ponerse a caminar. Lo hizo junto a sus hermanos musulmanes, en una peregrinación terrena que llegó a su fin el pasado 25 de agosto. «Veo la muerte como cerrar los ojos y encontrarme en otro sitio —manifestaba en una entrevista a raíz de su grave enfermedad—. ¡Sin miedo ninguno!» «Sabemos que desde el cielo nos acompaña y nos da fuerzas para continuar con este proyecto», aseguraba el religioso hospitalario Eduardo Ribes, amigo de Teresa y estrecho colaborador en la Fundación Bayt Al-Thaqafa.

El acto de homenaje a Teresa Losada se cerró con la interpretación en directo de sugerente música árabe y el reparto de unas curiosas bolsitas con dátiles. «Se suelen repartir en los funerales islámicos —explicaban los organizadores—, quieren simbolizar la dulzura del Paraíso, y en definitiva la dulzura también de la vida; la esperanza y la capacidad de superar el miedo que demuestran miles de personas que dejan su casa buscando un futuro mejor, más digno para ellos y los suyos.»

Alguns testimonis donats durant l'homenatge a Santa Maria del Mar

Sara Bajji

«Llevo 18 años junto a Teresa. ¡Toda mi vida! Ella lo es todo para mí: un modelo a seguir, un ejemplo... Todo lo que sé lo he aprendido con ella. Era una mujer que no sabía decir que no, que nunca negaba nada.

Siempre estaba dispuesta, dedicaba todo su tiempo. Para mí, era una más de mi familia y el hecho de profesar religiones distintas no ha significado nunca ningún obstáculo. Su enfermedad me cayó como un jarro de agua fría, pero gracias a ella, poco a poco, lo hemos ido asumiendo. ¡Ella siempre estaba bien, sonriente, esperanzada!»

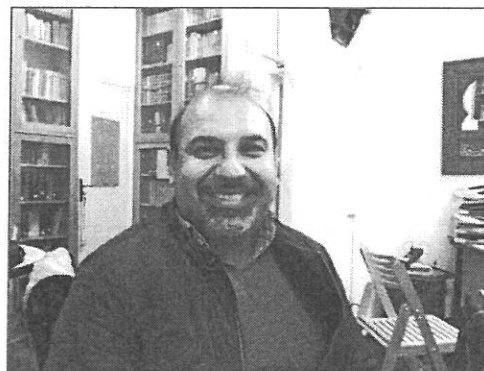
Eduardo Ribes

«Desde hace muchos años en Sant Vicenç dels Horts los hermanos de San Juan de Dios hemos estado muy vinculados a las franciscanas. Compartimos el proyecto de Bayt al-Thaqafa, del que Teresa ha sido el alma mater. La relación ha sido muy estrecha, más aún en los dos últimos años, a raíz de su enfermedad. Hemos descubierto una mujer con un corazón grande, universal, tan grande que no coge en Santa María del Mar. Estos dos últimos años hemos compartido mucho y hemos crecido a su lado en el conocimiento y el amor hacia el mundo árabe»

Oriol Junqueras

«Buena parte de la obra de Teresa Losada ha tenido lugar en Sant Vicenç dels Horts, municipio del que yo soy alcalde. Como pueblo, nos hemos beneficiado de su trabajo en muchos ámbitos. Tenemos muchos motivos para estarle agradecidos. Es un ejemplo a seguir. Teresa ha unido, en momentos difíciles, a gentes muy distintas, con procedencias, religiones y lenguas diversas. La echaremos de menos porque personas como ella siempre son necesarias si queremos construir un futuro común de prosperidad y justicia»

Victòria Molins entrevista Syed Saeed Raza. Aquestes són les seves paraules i el seu record entranyable

¿Qué fue para ti Teresa?

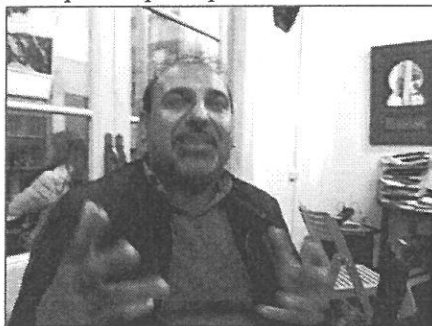
Teresa para mí fue todo, una madre, una amiga... Bueno, es que hablar de Teresa para mí es muy difícil, porque fue una persona tan amable que cuando tú miras a ella la ves como madre, como padre, como tutora, como un ángel. Yo he aprendido muchísimo de ella.

¿Cuándo la conociste?

Yo empecé aquí en el año 2000 haciendo un curso de castellano. Yo venía sin conocer nada de esto; pero, desde los primeros días, empecé a sentir Bay como mi casa. Después, alguna vez hablaba con Teresa, y poco a poco la fui conociendo más. Creo que fue en el 2006 cuando ya empecé a trabajar aquí y para Bay Al-Thaqafa. Hice un curso de mediador; bueno, antes de ese curso, hice uno de conductor; y fue así como la conocí más, y como me quedé prácticamente a trabajar en Bay. Yo vivía en el Raval y convivía con las comunidades de Pakistán, de Bangladesh, de la India. También iba a una mezquita del barrio Gótico. Pero la verdadera ayuda la tuve aquí. Teresa siempre me dio ánimo en las preocupaciones que tenemos, que son muchas. Y es que ella siempre ayudaba a todos y nos decía: “no preocuparse, Dios ayuda”. Daba una tranquilidad, la que llevaba ella en sí misma. Teresa era como una mar. Siempre en paz, tranquila. A veces cuando bajaba o subía por la escalera y ella ya estaba enferma, yo quería cogerle el peso o bolsa que llevaba. Pero ella no me dejaba. Quería hacerlo todo como si se encontrara bien. “Yo puedo”, me decía. Y cuando ya estuvo más enferma, yo iba a verla y, mientras nosotros estábamos muy tristes, ella

estaba muy tranquila y nos daba ánimo a nosotros. Siempre preguntaba por la familia por nuestras cosas. No se preocupaba de ella sino de los demás. De verdad, siempre, siempre se preocupaba por todos.

Yo, digo la verdad, sigo viendo su cara, no siento que ella está muerta. Sé que está aquí, siempre con nosotros, porque es verdad que Dios es grande y sabe que cuando necesitamos una persona nos la da, aquí o allá. Pero siempre nos da lo que necesitamos. Y ahora ella cuida de nosotros desde allá, como antes lo hizo aquí.

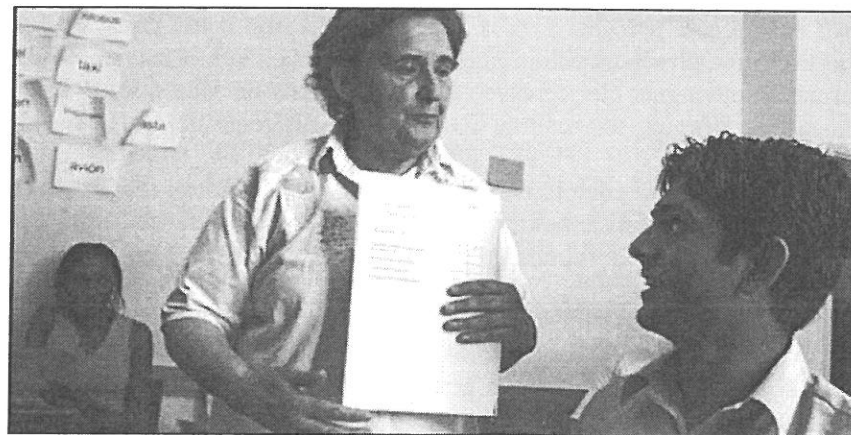
Nunca sentiste con ella problema por causa de las diferentes religiones, ¿verdad?

Nunca, jamás. Mira, yo siento igual como si ella fuera musulmana. Teresa tenía o amaba toda religión. Toda religión es igual para ir a Dios. Somos nosotros que partimos y dividimos. Dios es más grande y sólo es uno. Cuando tú piensas en Dios, te das cuenta que las grandes personas como Teresa, son un regalo de Dios. Son como Jesús. Son estas personas como tener a Jesús delante.

Yo he aprendido mucho de Teresa. Pensamos que el trabajo social es fácil, pero no. Una persona, venía agobiada, con problemas. Entonces Teresa lo daba todo. La persona desahogaba todo su interior. Y luego Teresa con tocar, con hablar, con sonreír, con intentar solucionar si podía, era algo maravilloso. Y eso siempre. Nunca la vi cansada, o agobiada, ni pesimista. Siempre con una risa muy bonita que alegraba a todos.

Gracias, Saeed. Tu testimonio cercano y sincero ha sido un verdadero regalo y un recuerdo precioso de nuestra Teresa Losada.

III. BREU BIOGRAFIA

Teresa Losada era una dona senzilla. Com tantes altres. I una religiosa —de la Congregació de les Franciscanes Missioneres de Maria—. I una dona religiosa lliurada al servei d'una causa: l'acolliment, l'ajuda i l'acompanyament al món de la immigració, especialment la provinent del Nord d'Àfrica, arrelada a una tradició islàmica.

És veritat que en aquests moments hi ha moltes persones, dones, especialment, estenent ponts en un marc de relació sovint ple de prejudicis i mals entesos. La Teresa Losada ha estat única. Com cada un de nosaltres, només faltaria! Però ella una mica més per una sèrie de circumstàncies que li van atorgar la seva originalitat i el seu segell personal.

Nascuda a Lugo el 1943, Doctora per la universitat de Barcelona en Llengua i literatura àrab, quan no fa tants anys les dones eren poc nombroses a la universitat. I va arribar el moment en el qual ha de prendre una decisió d'optar o no a la càtedra. I la seva decisió resulta sorprenent i "original" des de tots els punts de vista. Juntament amb altres germanes de la seva congregació creen una comunitat d'inserció en una barriada de Sant Vicenç dels Horts. Una barriada integrada sobretot per una població immigrant que arriba del Magrib, atreta per l'incipient desenvolupament espanyol dels anys 60. La Teresa ho va tenir clar: la presumible catedràtica de Literatura àrab es dedicarà a un altre món completament diferent. Si a la

Universitat la presència de la dona era minsa, a les càtedres eren excepció. Però Teresa va pensar que els seus coneixements podien tenir un destí millor que el de la docència universitària: convenientment integrats en la seva experiència personal i en la seva opció de vida consagrada, podien constituir una presència compromesa en la defensa i el recolzament d'uns germans nouvinguts que cercaven unes condicions de vida millors i que tenien una llengua, una cultura i una religió diferents del país que els acollia.

Era un repte valent i compromès per a unes dones cristianes i religioses en una societat en ple nacionalcatolicisme i quan tot just feia deu anys que acabava de beneir la llibertat religiosa, malgrat la reticència de molts sectors de l'Església.

A partir d'aquell moment la vida de la Teresa Losada sols va tenir una missió. Aquesta l'embolica, la configura com a persona i com a religiosa. Teresa, juntament amb les seves germanes va ser un referent inexcusable en tot allò que significa la realitat de la immigració àrab, ja no només a Sant Vicenç dels Horts, sinó en tot Catalunya.

Malgrat que mai no els va cercar, li van arribar al seu temps una sèrie de reconeixements humans.

A l'any 2000, va ser anomenada ni més ni menys que Consultora del Consell Pontifici per el Diàleg interreligiós. A l'any 2002, la Generalitat de Catalunya li va concedir la "Creu de Sant Jordi", màxima distinció del govern català. El seu poble de Sant Vicenç del Horts ja comparteix arrels amb el seu poble natal, des de que la va anomenar "Filla a Adoptiva".

Ens consta, però, que tot i fer-li il·lusió aquests reconeixements com no pot

ésser d'altra manera, allò que veritablement l'omple -si no les parets de casa seva, sí les del seu cor- és l'honor del reconeixement popular de la multitud d'immigrants ja instal·lats al nostre país i que un dia no massa llunyà van gaudir de l'ajut de Teresa.

Homes, ara ja madurs, que,

quan eren nens van saber fruir de la seva hospitalitat i tendresa; dones amb fills i fins i tot algunes amb néts, que van trobar-la com la primera dona que els va parlar de tu a tu...

Hi ha homes ben grans, ja de la tercera edat, que recorden amb molta claredat la imatge "d'aquella monja cristiana" que els va donar la mà, quan encara el panorama era força fosc.

En el seu moment, l'Orde hospitalari de Sant Joan de Déu també va concedir "Carta de Hermandad" -amb caràcter col·lectiu- a tota la Comunitat de les Franciscanes Missioneres de Maria, de Sant Vicenç dels Horts, entre les quals es trobava la Teresa Losada. Era el reconeixement a una llarga tasca compartida i recolzada des dels seus respectius carismes, en la qual han estat compromeses les dues comunitats, de Franciscanes i de Germans de Sant Joan de Déu, ubicades en la mateixa població, fins al moment present. Una tasca intercongregacional que ha donat i continua donant molt bons resultats.

Aquesta tasca va arribar al seu punt culminant d'alguna manera quan el dia 15 de juliol de 2003 es va constituir la Fundació Bayt al-Thaqafa, fundació privada, formada pels Germans de Sant Joan de Déu i les Germanes Franciscanes Missioneres de Maria. Des d'aleshores s'ha continuat la tasca iniciada i s'han dissenyat i portat a terme noves iniciatives en funció del mateix objectiu fundacional.

Bona part del seu treball ha estat relacionat amb el món de la salut. Quantes negociacions per visitar un malalt en qualsevol dels hospitals de Barcelona, de Sant Boi... en els diferents Centres d'Atenció Primària..! I això, fent de guia, d'interlocutor, que ara coneixem amb el nom de "mediador". Magnífica mediació, val a dir, on s'unia el gran coneixement de les persones implicades, de les seves arrels culturals, i es mantenia, al mateix temps, un compromís personal amb cadascuna d'elles en la seva lluita per obrir-se camí en una societat tan diferent. I sovint amb problemes per a la seva acollida.

És per tot això que ens ha semblat dedicar un número amb caràcter monogràfic a aquesta gran dona.

III. HOMENATGE DE LA FUNDACIÓ BAYT AL THAQafa

Una mirada positiva a la realitat de la immigració és imprescindible.

Una mirada que no negui els problemes i les tensions del viure junts, però que posi l'accent en la veritat evident que totes les persones són creades iguals.

Aquesta veritat necessita profetes i practicants. I la Teresa Losada, que ens ha deixat fa unes setmanes, n'ha estat un testimoni d'excepció, en un sentit i l'altre. De manera molt personal per mi la Teresa Losada ha estat, juntament amb el capellà de Girona, en Quim Guiol, dues de les persones que més m'han ajudat a conformar una certa idea de com hem d'afrontar els reptes d'una societat més diversa i plural. En el cas de la Teresa Losada, la lliçó fou, sobretot, des de la pràctica.

Fa uns anys m'invità, un dissabte al matí, a participar en una trobada de formació de voluntàries, que treballaven en l'atenció de persones immigrades, al Raval. Observar com un grup d'una trentena de senyores grans, catòliques, escoltaven amb atenció la lectura d'uns poemes sufis, que parlaven de l'amor i d'allò que fa dignes del mateix respecte totes

les persones amb independència de la fe que professin, m'impressionà profundament. Fou un moment delicat i íntim, sense *flash* ni càmeres; un moment carregat de la força de les actituds que fan que la societat millori i progressi.

La gent d'aquest país també hem tingut un somni: que ens puguem sentir membres d'una mateixa comunitat tots aquells que hi vivim i en volem ser. La Teresa Losada ha estat pionera del somni català.

Que descansi en pau!

Fundació Bayt al-Thaqafa

IV. FRAGMENTA CELEBRA EL RECONeixEMENT DE LA GENERALITAT A TERESA LOSADA

És una de las monges entrevistades en el llibre *Monges*, de la Laia d'Ahumada

Fragmenta, 14 de març de 2012 a les 11:36.

(*Fragmenta*).- Ignasi Moreta, editor de *Fragmenta*, ha expressat avui la seva satisfacció "davant el reconeixement a la Teresa Losada per la seva tasca social en el món de la

immigració", en referència a l'atorgament del **II Memorial Cassià Just** per la seva feina a favor de les persones provinents del Magrib, amb especial atenció als infants, joves i dones, amb què ha estat guardonada per la **Generalitat de Catalunya**.

"Teresa Losada forma part d'una generació de monges compromeses amb el servei als més desfavorits, en plena sintonia amb l'ajornament

impulsat pel Concili Vaticà II, ha continuat Moreta, el qual ha destacat el seu compromís amb l'associació la Fundació Bayt Al-Thaqafa (Casa de Cultura), una entitat que té la seu a Barcelona i a Sant Vicenç dels Horts. "La tasca desenvolupada per aquestes dones no havia tingut fins ara el reconeixement que mereixia a causa de la seva **dobla condició - femenina i religiosa-** , que les estigmatitza als ulls de tants. Per això", ha conclòs l'editor, "el Memorial Cassià Just atorgat a la Teresa Losada és una gran notícia que mereix l'aplaudiment de la societat civil." La vicepresidenta del Govern autònom, Joana Ortega, li lliurarà el guardó el proper 21 de març al Palau de la Generalitat."

V. EL PENSAMENT DE TERESA LOSADA

Quan es va conèixer la malaltia greu que Teresa patia, va ser entrevistada en algunes ocasions; l'escollim una de que més clarament presenta la seva personalitat i la seva qualitat humana i espiritual. La publiquem íntegra perquè és un document programàtic.

Teresa Losada:

La força del seu missatge

(Publicada a la Revista LH -Labor Hospitalària- dels Germans de Sant Joan de Déu, el febrer de 2012)

LH.- Teresa, sabem que estàs vivint una situació personal molt intensa. T'han diagnosticat una greu malaltia i que, segons la seva evolució, pot tenir sèries conseqüències. Com t'hi trobes personalment davant d'això?

TL.- En primer lloc t'haig de dir que em trobo en Ell, en les seves mans, tot esperant el pas, perquè és així com visc el que es faci la seva voluntat. Tinc la certitud que tot ha de succeir de la millor manera, perquè tot el que ve de Déu es dut i conduit pel seu amor. Em sento endinsant-me dins de Déu, de la Vida, de l'Amor, tinc la consciència

d'estar dins d'Algú... Dono gràcies pel camí que el Senyor està fent en mi, perquè tot s'està tornant transparència i gràcia.

La fe dona sentit ple a la vida i a la mort. El final d'un cicle biològic no va a l'encontre del no-res, sinó d'una transformació. L'última paraula no la té la mort, sinó la Vida i la Resurrecció. El camí està obert fins al cim, fins al més alt; i tot el que he dit es fonamenta en què Déu mateix va entrar en el nostre món per la seva Encarnació en Jesús; a partir de l'Encarnació tot és diví, ja que tot està assolit per Déu. El món, la humanitat, cadascun de nosaltres, els homes, pertanyem a la realitat de Déu, a la seva eternitat. És per això que Déu està en tots i fa que cada persona sigui sagrada i estigui transida d'eternitat. A mi m'agrada repetir que cada un de nosaltres representa un rostre de Déu. Segons diu J.M. Castillo: "*Cada un pot i deu entendre's a si mateix, com l'autocomunicació sobrenatural de Déu*".

És important obrir-nos i deixar-nos envair per la presència de Déu, del seu Esperit. Hem de despullar-nos de la preocupació per nosaltres mateixos per tal de deixar que Déu sigui Déu en nosaltres i ens il·lumini.

Francesc d'Assís va saber reconciliar-se amb totes les criatures i cantava a la mort com a una germana perquè la mort no és la consumació de la vida. La vida no fou creada per a acabar en la mort, sinó per transformar-se i fondre's amb Déu. La mort no pot ser mai el final, sinó un peregrinar definitiu vers a la Pàtria vertadera.

L.H.- La teva postura és digna d'admiració. Imagino que des d'aquesta atalaia on la vida t'ha situat, la perceps molt millor o, si més no, la veus des d'una altra perspectiva. Hi haurà valors que cobraran molt més relleu, i potser d'altres passaran a un segon pla...

TL.- "Cercar primer el Regne de Déu i la seva justícia i tota la resta se us donarà a més a més", ens diu Jesús en l'Evangeli de Mateu. El més important és que arribi el Regne. Per a mi l'experiència de Déu emergeix en les persones i esdeveniments i és allí on vol ser escoltat i servit.

Descobrir avui que els immigrants són crida i força de creació històrica ens invitaria a emprendre un camí de reciprocitat basat en la certesa que tots formem part de la Humanitat, ja que les migracions estan reclamant una nova residència mental i cordial.

Un nou sentit ecumènic trenca els nusos atapeïts de l'etnocentrisme per tal d'obrir-nos al desig de conèixer-nos, d'acollir-nos i de comprendre'ns.

M'adono en aquests moments que és important atrevir-nos a somiar una nova etapa de la humanitat: un món on cada persona, amb un nom propi, és valuosa per si mateixa i molt més important que tota la tecnologia, els sistemes i les tradicions: *"El dissabte s'ha fet per a l'home i no l'home per al dissabte."* (Mc 2,27)

Un món en el qual la competitivitat deixi pas a la cooperació: *"El llop conviurà amb l'anyell, la pantera jaurà amb el cabrit, pasturaran junts*

el vedell i el lleó... Ningú no serà dolent ni farà mal en tota la meva muntanya sagrada." (Is 11,9)

Un món on la compassió, la cordialitat, la igualtat i la tendresa entre els éssers humans, deixi de banda l'acumulació, el consum i l'explotació: *"Farà justícia als desvalguts, sentenciarà amb raó a favor dels pobres del país."* (Is 11, 4)

Un món de solidaritat còsmica, on desaparegui la dualitat entre rics cada cop més rics i pobres cada cop més pobres, ja que és possible la

sostenibilitat. *"Un país on no menjaràs el pa racionat, on no et mancarà res; un país on hi ha pedra de ferro i on podràs extreure coure de les muntanyes. T'alimentaràs fins a saciar-te i donaràs gràcies al Senyor, el teu Déu, pel país fèrtil que t'haurà donat."* (Dt 8,9)

LH.- Com situes Déu en aquest moment de la teva vida, el moment de la malaltia, en el qual per a tantes persones comença a fer-se més opac o, fins i tot sovint, a esborrar-se?

TL.- És el moment de refondre-ho tot en una transparència d'amor i de fe. El secret de la malaltia és el portar-me a la veritat. Els dubtes es desfan, perquè tot és transparència de revelació total de l'amor mateix de Déu. Estic vivint aquesta situació com un regal de Déu que em prepara pel seu encontre en confiança i disponibilitat a la seva voluntat. En tot som portats per Déu. Deixem-nos guiar. *"Però tingueu confiança: jo he vençut el món."* (Jn 16, 25)

Hi ha etapes diferents en les quals veus com Déu mateix et guia: primer és l'acceptació, després ve assolir la malaltia, més endavant integrar-la fins a transformar-la en vida. Consagrada en la fe, em vaig deixar anomenar per Déu: *"Et donaran un nom nou que el Senyor mateix designarà."* (Is 62,2)

És com si m'estigués veient recreada per dins, com si allò vell ja hagués passat i com si estigués sortint quelcom nou en la manera de veure la vida i el passat.

L'Esperit de Déu llença fora tota culpabilitat i ens atreu a la gratuïtat i a la gràcia pura. Això com el capgirell que estic experimentant, com si estigués endinsant-me en una nova dinàmica de pura gràcia. L'horitzó no és pas el judici, sinó el Do. És l'Esperit de Déu el que em fa comprendre, el que em permet conèixer la font.

LH.- Teresa, tens una llarga trajectòria vital com a persona i com a religiosa. Has viscut intensament durant tot aquest temps. Has conegut cultures diverses, multitud de persones, has portat endavant projectes diferents per a l'atenció a les persones en

situació de necessitat... Al llarg de tot aquest trajecte, com ha anat evolucionant en comprensió i vivència de l'ésser humà en general?

LT.- Déu se m'ha donat a conèixer a través del món, de la història, de la realitat mateixa de la vida en contacte amb persones que Ell va posar al meu costat. L'amistat i la relació amb creients musulmans van tornar la meua fe i la meua manera de pregar a la realitat del Déu de la Vida i de la Història. Per a mi una Església que no dóna prioritat als pobres i exclosos no està en l'heretatge de Jesús: *"El que es fa a un ésser humà encara que sigui el més petit i insignificant, és a Déu mateix que es fa."* (Mt 25, 40)

Des de fa molts anys comparteixo la meua vida amb els immigrants musulmans, la qual cosa m'ha donat ocasió de sentir i palpar nombrosos valors humans i religiosos transmesos a través de la participació en festes, naixements, batejos, casaments, malalties, dols, sopars del Ramadà, situacions d'explotació, etapes de regularització, tancades dels "sense papers", problemes d'habitatge, d'allotjament temporal, comiats de persones que anaven de peregrinació a la Meca, -amb la consegüent rebuda en arribar-, demanda d'oracions... Quantes vegades he sentit a dir: "Pregui per mi i per la meua família"! Experiències que l'intercanvi i el diàleg universalitzen l'ànima.

He pogut estar -per dir-ho d'alguna manera- en tot allò que es viu i es desenvolupa sota "la seva tenda en el exili".

Haig d'afegir que pertanyo a un institut religiós, el de les Franciscanes Missioneres de Maria, amb un fort arrelament i amplia extensió en països de l'islam. Sense aquesta referència, la meua vida amb aquests immigrants des de 1977 no hagués estat possible.

No és la fe excelsa i buida ni els grans pensaments, ni tampoc n'hi ha prou amb lamentacions, ni manifestació de sentiments, sinó allò que realment es fa pel nostre proïsme. És allà on Déu i l'home conflueixen, estan junts. Quan vas arribar com estranger? És per això que era un immigrant estranger i em va acollir a casa vostra, segons *"Us ho asseguro: tot allò que fèieu a un d'aquests germans meus més petits, a mi m'ho fèieu."* (Mt 25,40)

S'ha de contribuir a la creació de noves relacions socials entre els de "dins" i els de "fora". Hem d'aportar un plus d'humanisme al valor de la vida, a la passió per tot l'humà, a promoure incansablement la dignitat humana. Tots som necessaris per a recrear una casa comuna i una taula compartida com a projecte del Regne.

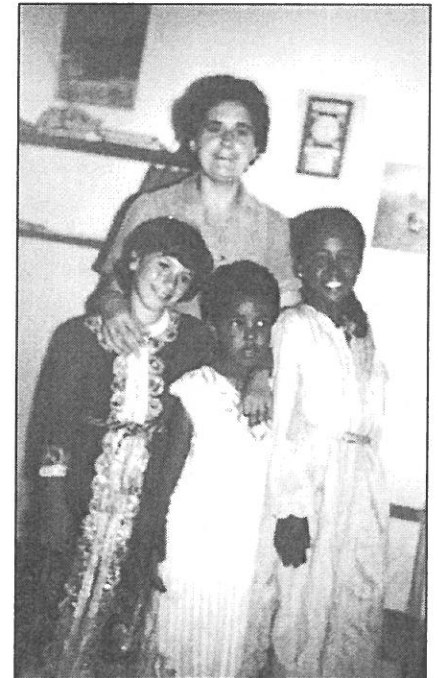
LH.- Tu ets una experta en el terreny de la interculturalitat, de les religions... Un ampli camp on moltes vegades ens movem més per prejudicis que pel coneixement mutu. Què necessitariem per articular un veritable diàleg intercultural, interreligiós?

TL.- M'agrada recordar sovint el següent passatge bíblic: *"Eixample l'espai de la teva tenda, desplega sense por les teves lones, allarga les cordes, clava bé les teves estakes."* (Ib 52)

És una invitació clara i decidida a eixamplar i allargar els nostres horitzons a tota la Humanitat en les seves diferents tradicions històriques, culturals i religioses.

L'Evangelí ens mostra que la vida de Jesús és com una cadena ininterrompuda de relacions en l'àmbit de la familiaritat i d'allò proper a la gent: Jesús seu a la taula dels publicans i pecadors, -els exclosos de Israel i equiparats als pagans pels jueus observants de la llei- (Mc 2,15) i no només menja amb ells, sinó que admet un d'ells, Mateu, en el cercle dels seus seguidors més propers. (Lc 5,27-32; cf. Mt 9,9.13; Mc 2,14-17)

Tot l'Evangelí de Lluc està estructurat sobre la visitació de Déu a la casa dels homes, sobre l'acollida dels homes al Déu que

els visita. L'experiència de ser acollit és també una experiència divina. Aquest valor tan evangèlic i tan humà és especialment necessari per a la construcció d'una nova societat que avui s'hauria de distingir, sobretot, pel seu caire obert a la interculturalitat.

El Déu encarnat converteix tot ésser humà en fill de Déu. *“Tractes amb gran mirament totes les coses, perquè totes són teves, Senyor que estimes la vida. El teu alè immortal és present en tots els éssers.”* (Sb 11, 22-12, 2).

Comencem pel diàleg que brolla de l'experiència diària, lloc privilegiat per a la solidaritat i que permet estar atent a l'Esperit, que fa meravelles en les diferents sensibilitats humanes, llocs de trobada amb Déu i de conversió del cor. Com va afirmar Pere Casaldàliga, el camí per a una teologia del pluralisme cultural i religiós és “vidacèntric”, és a dir, un projecte de vida per a tothom. Això no ens hauria de sorprendre com una cosa nova a qui intentem seguir a Aquell que vingué *“per tal que tots tinguem vida i vida a desdir”*. El concili Vaticà II en el núm. 3 de la *Declaració Nostra Aetate*, diu: “L'Església mira amb estimació els musulmans”. Estem parlant de persones, no pas de sistemes.

Avui en dia, bombardejats pels mitjans de comunicació, només es fa referència a l'islam, i és aquí on quedem bloquejats, enganxats a terra i incapaçs de alçar altres vols. Però cal que fem un esforç per pensar en els nostres veïns, companys, ciutadans amb els quals convivim. Només amb les persones es pot dialogar, no amb els sistemes. En quantitat d'aquests encontres es manifesten els camins de Déu: en la mà estesa, en la salutació diària, en la paraula amable. Tots tenim i podem viure el sagrament de l'encontre. El papa Benet XVI, en la seva visita a la mesquita Azul a Estambul el 30 de novembre de 2006, va dir: *“Esperem trobar junts camins de pau i de fraternitat per tal d'ajudar la humanitat. I va deixar escrit en el llibre d'or de Santa Sofia: ‘En la nostra diversitat ens trobem davant la fe en l'únic Déu. Que Ell ens il·lumini i ens ajudi a trobar el camí de l'amor i de la pau.’”*

I fa poc, en una conferència a Barcelona, el pare Lafont, successor del pare Peyriguère, deia: *Quina és la intenció de Déu que permet retrobar-se de nou l'islam i el cristianisme en aquesta vella terra, d'Europa? No conec la resposta, però estic segur que només és per al bé d'un i d'un*

altre. Cadascun ha de rebre quelcom de l'altre, en aquesta confrontació pacífica.”

I jo m'atreveixo a dir: No es tractarà de recrear la gràcia de l'encontre? Allò que és propi de l'experiència religiosa és proclamar el goig d'existir, de “comptar les meravelles que Déu fa en nosaltres”.

En aquest encontre de l'islam a Europa, pot haver un desplegament d'esperança: la realitat d'un Déu “benigne i amic de la vida”, que ens invita els uns i els altres a practicar la religió com justícia, servei i companyia, que és hora d'emprendre amb els musulmans un camí de reciprocitat,) tan necessari: humanitzar la humanitat amb la pràctica de

la proximitat, perquè res que sigui humà ens és alie.

Cal aportar un plus d'humanisme al valor de la vida, a la passió per tot allò que és humà, promoure incansablement la dignitat humana... Tots som necessaris per recrear una casa comuna i una taula compartida com a projecte del Regne. Hem de donar orelles i veu al crit de l'immigrant que ens empeny a ser portadors de profetisme i denúncia.

LH.-Per on van els nostres prejudicis sobre el món islàmic? I els de ells envers nosaltres?

TL.- L'islam no és pas un bloc monolític, i la realitat del món àrab no es pot concebre ni es pot explicar per mitjans d'estereotips, com són l'integrisme, la violència i l'antioccidentalisme. Orient és la diferència més pròxima a Occident, separada pel Mediterrani, mar en mig de terres àrabs, lloc de pas, d'intercanvi i d'aliances.

L'opinió pública es refugia sovint en estereotips i en prejudicis, és a dir, en simplistes certeses, en fases lapidàries, com una drecera temptadora, difícil d'esborrar o de modificar.

És necessari canviar aquesta percepció social, aquestes falses imatges que compten amb l'agreujant d'una acumulació de segles. Des de 711 a 1814 es van produir imatges complexes del món islàmic que pertorben sovint la nostra capacitat efectiva de comprendre la història i la seva realitat actual. El professor M.A. Ladero Quesada assenyala que *"La comunicació entre occidentals i musulmans es fa des de punts de partida diferents i sovint difícils de comptabilitzar, quan precisament, aquesta comunicació i els resultats de concòrdia, convivència i mútua comprensió són més urgents que mai."*

Les antigues rivalitats i els moderns conflictes han accentuat les diferències de tal forma que les arrels religioses queden enfosquides.

No és fàcil distingir, - especialment quan la informació ens arriba deformada pel sensacionalisme i la superficialitat- allò que és un retorn a la religiositat d'un islam que vol legítimament afermar-se entre nosaltres i allò que pot ser un integrisme lligat a una obediència

exterior i partidista, tractant de desfer la comunitat musulmana del nostre entorn.

És per això que cal un discerniment lúcid i rigorós. No podem confondre l'islam amb l'islamisme. He de fer front a l'error i la confusió i promoure l'actitud inversa, es a dir, reconèixer en allò quotidià de la vida, el dret a l'exercici lliure i pacífic del culte i de la pràctica de l'islam. Per això, és important redescobrir l'islam a partir del seu coneixement i d'allò que els seus seguidors ens revelen. La relació de Déu amb la creació i la naturalesa del seu ser Trinitari és dialogal: l'Encarnació és l'expressió més clara d'això. Dialogar és entrar en el misteri de la Revelació, ja que en contacte amb altres homes i amb altres cultures descobrim que Déu no és sols el Déu del meu poble, sinó que altres cultures i altres religions fan emergir altres rostres de Déu. Som conscients que en l'islam i en el cristianisme s'han produït nombrosos canvis. Tots sabem, uns i altres, que el temps de les croades queda molt lluny i que l'islam no és un bloc monolític, encallat en el passat medieval. Tant els uns com els altres tenim la necessitat de repensar Déu en el moment actual de la història, perquè a cada temps li pertoca intentar respondre als desafiaments i als reptes del present.

LH.- No fa molt es va posar en marxa el projecte de "Alianza de civilizaciones", protagonitzada principalment pel expresident Zapatero. Fou un projecte controvertit i sembla que no va tenir gaire èxit. Potser tu hi tens una opinió autoritzada per parlar-ne...

TL.- En al·ludir a l'anomenat xoc de civilitzacions s'ha volgut impressionar les mentalitats i la imaginació amb un eslògan que no es recolza en cap realitat precisa.

S'hauria de parlar, més aviat, d'un xoc d'ignoràncies per la senzilla raó que les cultures i les civilitzacions són fluïdes, circulen sense que en siguem plenament conscients i coexisteixen amb tota tranquil·litat, encara que generin conflictes: senyal clara que estan vives, com diu Tahar Ben Jelloun: *"L'Islam ha estat desviat i allunyat del seu missatge de pau, per a convertir-se, en determinats països, en una ideologia de*

combat contra Occident. És més fàcil fabricar un fanàtic que un intel·lectual que pensi, que dubti i que debati.”

El terrorisme de factura Al Qaeda exigeix més que cap altre cas de terrorisme, la posada en pràctica de polítiques i actuacions multidimensionals. To això implica alliberar els valors religiosos de les injustícies històriques; una empresa continua que cal aplicar cada dia i a cada esdeveniment.

LH.- I, pel que fa concretament al món de la salut i del sistema sanitari des del qual s'articula, ¿quins aspectes consideres més propers i quins més distants en aquestes altres cultures que tu coneixes tan bé i que hores d'ara conviuen amb la nostra?

TL.- Totes les cultures assumeixen i integren que el dolor forma part de la nostra identitat més pregona, pel que fa a éssers humans. He pogut comprovar al llarg d'aquests últims mesos que tots som iguals a l'hora d'afrontar el dolor i la malaltia. La vulnerabilitat i la fragilitat formen part de la nostra pròpia humanitat.

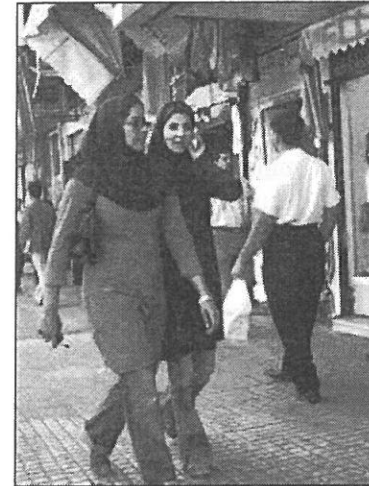
El dolor no es pot evitar totalment i és font d'humanització personal i de solidaritat social. La persona que accepta el seu patiment, arribar a ser més humana, perquè fa seva una dimensió bàsica de la vida i obre horitzons de transcendència per a sí mateixa i per als altres ; perquè el dolor i la mort no són impediments per a la vida, sinó una de les seves fases. El negar-se a assolir la pròpia realitat pot conduir a l'ésser humà al fracàs i a l'error. Durant aquest temps de la meua malaltia he rebut molts missatges positius i paraules d'ànim que m'han omplert d'esperança, de veritat i de llum en els moments més foscos. I això vol dir que és humà allò que ens uneix a tots i allà on es revela els mateix Déu.

LH.- Sembla ser de consens general en la nostra cultura pensar que, si més no, resulta difícil entendre el tracte que la dona rep a l'islam...

TL.- L'immigració magribí s'enriqueix i es beneficia, en gran part de l'agrupació familiar. La immigració allunya de la pertinença a la terra, al grup, descol·loca el control social. I això es degut a l'absència de les persones grans i arrela el sistema de la família nuclear. Llavors la dona guanya en autonomia i llibertat i eixampla l'esfera de la seva influència. Aquesta evolució es fa palesa d'una manera gairebé invisible en la seva integració dins l'esfera pública.

La desintegració del funcionament tradicional, el pas de la família extensa a la nuclear, permet la seva adaptació a la societat espanyola. Però el preu més dolorós el sufraga sovint el pare de família, ja que la seva imatge de "cap" i portaveu de la llei en la família i en el grup social resta minvat i reduït perquè la mare i les filles manifesten postures d'emancipació personal, que comporta un retrocés progressiu de la supremacia masclista. I aquesta tendència es reforça de forma significativa, sovint després d'esdeveniments dolorosos, no obstant es dona pas a pas i amb un risc calculat. En la immigració la dona fa aquesta relació complexa entre cultura

i religió i constitueix una anella, un esglaó indiscutible en la transmissió cultural i religiosa del grup.

La seva formació religiosa s'adquireix en la llar, en el mitjà familiar, és un saber oral i transmès a través de les xarxes de sociabilitat femenina, tot passant per la determinació d'allò que és lícit o prohibit (halal ó haram). I tot això dins una acolorida herència cultural i una gran

fidelitat a l'expressió familiar. La dona se sent amb el compromís i el deure de transmetre els seus costums. L'adaptació al nou marc passa en la majoria dels casos pel nivell cultural i social.

Ve amb un bagatge de tot el moviment que s'està donant en el seu país d'origen i l'arribada no li suposa una ruptura, sinó un procés de continuïtat en el qual influeix l'escolarització dels fills, sobretot de les filles, la transformació dels valors i la distribució dels papers en el si de la família nuclear. Les dones no sols es beneficien de la cultura de l'estat de dret –sobretot dels drets de la dona a Occident– sinó que, de fet, constitueixen un factor de pressió gairebé incontenible en els seus països d'origen, que, inevitablement, fan que s'incorporin alguns d'aquests drets. És això el que va succeir amb la modificació de l'Estatut personal de la família al Marroc, el 2003, una de les primeres reformes adoptades pel nou rei Mohamed VI.

LH.- Crec que no és així, però tu saps molt bé que, per a alguns dels nostres contemporanis, islam és sinònim de violència, de terrorisme...

TL.- Una característica de l'islam al nostre país és el seva complexitat, acompanyada sovint de la varietat d'àmbits geogràfics, culturals i ideològics dels diferents països

d'origen: del Golf a l'Oceà hi ha musulmans estesos pels nostres paisatges rurals i urbans. L'ortodòxia afirma la unitat de l'islam, però és ben cert que existeix la diversitat i que es tradueix en múltiples formes d'acceptar comportaments i adhesions a lleis i dogmes. Contribueix a això el fet que l'islam en la immigració no coneix "una bandera" única, és a dir, els musulmans que estan aquí han vingut responenent a un exili forçat. Per això és important fixar-nos en el punt de partida per fugir de fantasmes que es desperten i ens predisposen contra

l'islam, per una banda, i d'altra, conèixer que l'islam dels immigrants és més aviat tradicional, instal·lat, segons la frase de Remy Levau, *compromès amb un procés de racionalització religiosa i cada vegada més orientat cap a una vivència provada i impregnat dels valors de la societat occidental*. Aquest islam tracta de regular el dia a dia, perquè l'islam és una manera de viure. Els musulmans han reconstruït les seves estructures familiars, econòmiques, socials i religioses, basades en la seva societat d'origen i adaptant-les a les condicions de la immigració.

El futur de l'islam en al segle XXI no està determinat de manera unívoca, sinó obert a diversos models.

També a l'islam existeix el pluralisme de pensament i d'acció. Aquesta religió es plasma en rostres regionals i culturals

summament diversos i, fins i tot, tenen lloc de manera simultània diferents desenvolupaments. Un creient contemporani no pot ignorar avui dia aquest poderós moviment religiós que ha transformat una gran part de la humanitat, que ha inspirat experiències religioses tan profundes i que segueix proporcionant un sentit de la vida a tants creients.

No ens podem acontentar amb reaccions epidèrmiques, els motius de les quals són més aviat d'ordre polític, econòmic, cultural o racial. A la llum de la fe cal esforçar-se per situar aquest fenomen en el seu conjunt.

LH.- De tota la teva trajectòria, crec que la Fundació Bayt Al-Thaqafa, fundada i gestionada per la teva Congregació en unió amb els Germans de Sant Joan de Déu, és la "nineta dels teus ulls", com va néixer, i quina trajectòria té, quins objectius es marca... què heu aportat i continueu aportant a la societat? Quines mancances creus que heu tingut?

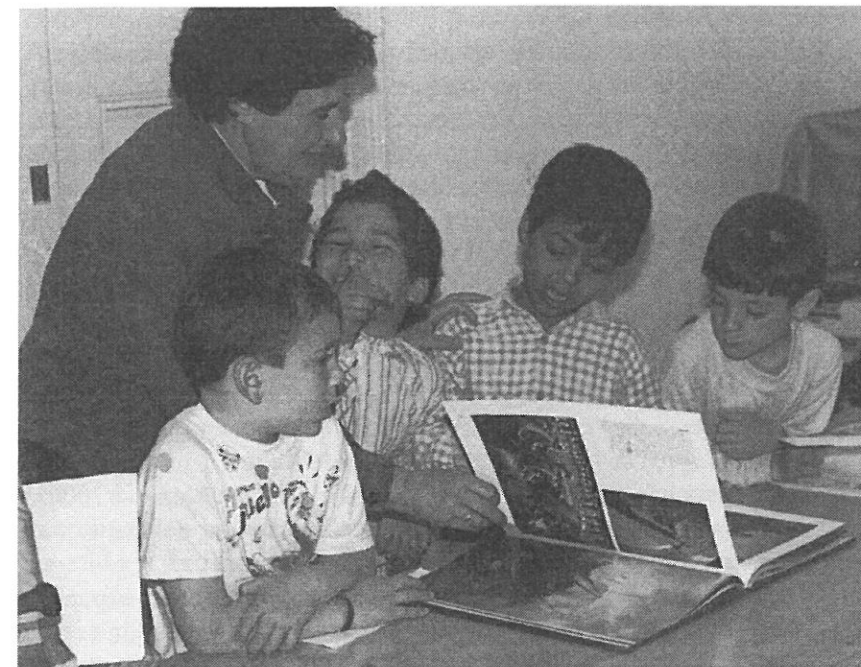
TL.- Bayt al-Thaqafa treballa, des de fa trenta-cinc anys en la construcció d'una societat en la qual la diferència sigui viscuda com un fet positiu, que suma, que ens fa millors...I aquest repte pel respecte de l'altre s'ha traduït en:

-**Acollida** a les persones que arriben a la societat catalana, però amb la persuasió que aquestes persones són portadores d'una història, una experiència, una vivència, una cultura i una religió pròpies... i a collida també de dotzenes de voluntaris/es, d'estudiants, d'experts, d'estudiosos de les migracions, de responsables polítics...

- **Interculturalitat:** Activitats per a donar a conèixer a la societat catalana la cultura d'origen de les persones que arriben a Bayt (xerrades, festes, exposicions...) -a les segones i terceres generacions les seves cultures de referència- per a construir per damunt les seves arrels, per a reforçar identitats múltiples i als nouvinguts que acaben d'arribar les eines per a entendre el nou context, la llengua i els nous codis socials i poder desenvolupar un futur amb més oportunitats. Tenim ja molts anys d'una provada continuïtat, de fidelitat a una "gran causa": la de la convivència, al mateix temps, de servei a milers de persones concretes que han necessitat una ajuda puntual o continuada, aprendre, assessorar-se, sentir-se útils, tenir un lloc de trobada...

La immigració marroquí comença el 1968 i la legalitat requerida era aleshores un passaport que, cada tres mesos, segellaven en el pas a Andorra o Perpinyà.

El procediment d'obtenció de treball era el següent: Només arribar a Barcelona, s'instal·laven en pensions del barri gòtic. Es repartien una targetes amb la direcció d'uns agents de col·locació coneguts com a prestamistes. Aquests els oferien treballs en condicions especials ja que havien de pagar una comissió constant pel fet de guardar el secret de la condició il·legal en la qual es trobaven. Era normal no durar més de tres o quatre dies a la mateixa obra.

La primera agrupació familiar es fa l'any 1972. Als primers temps eren contínues les atencions sanitàries que es facilitaven gratuïtament a les dones i als infants a l'Hospital de Sant Joan de Déu, ja que el noranta per cent dels immigrants en aquell moment treballaven sense "papers". Hem lluitat molt a la dècada dels 70 i principis dels 80 pel dret a la reagrupació familiar quan es creia i es difonia una política a Europa que era la del "treballador hoste".

També vam aconseguir, en diàleg amb el Govern central, el permís de treball per a la segona generació, que, tot just en aquells moments estava abocada a tenir només permís de residència.

A les escoles es donava a conèixer els costums i les tradicions de l'islam per a una millor acceptació i comprensió de la diferència cultural. D'altra banda, es va aconseguir que alguns ajuntaments habilitessin terrenys per a enterrar segons el ritus musulmà i es van donar els primers passos per a la creació de les mesquites o cases d'oració i en la regularització dels imams. A partir de la Llei

d'estrangeria de 1985 vam entrar en contacte amb les diferents Administracions estatals, autonòmiques i locals per al reconeixement dels Drets fonamentals. Les polítiques d'integració exigien lluitar contra les discriminacions jurídiques. Hem conegut, el 1985, l'aprovació de la primera llei espanyola en qüestió d'immigració, la Llei d'estrangeria i la seva promulgació, el 1986, entenent ja la immigració com un fenomen estructural i es va reconèixer als estrangers una sèrie de drets subjectius.

Vam treballar molt durant la primera regularització de 1991 sota el lema: "Surt a la llum" i vam viure amb preocupació a l'any 1992 la imposició de visat per a alguns països extracomunitaris. Fou a partir de llavors quan van començar a aparèixer allò que estem acostumats hores d'ara: les pasteres i els "cayucos"...

El 2000, es va aprovar la Llei orgànica sobre els drets i llibertats dels estrangers a Espanya i la seva Integració Social (Llei Núm. 4/2000), aprovada per una majoria, però en contra de la voluntat del partit que governava.

També a l'any 2000, la Llei Núm. 8/2000 va esmenar la llei orgànica precedent. Part de l'articulat del reglament que desenvolupa aquesta llei ha estat anul·lat per la sentència del 20 de març de 2003 del Tribunal Suprem, que va entendre que alguns dels preceptes reglamentaris anaven més enllà del mandat legal.

El 6 de novembre de 2003 es va aprovar la tercera reforma de la Llei d'Estrangeria en un període de quatre anys (Llei Núm 14/2003).

La principal justificació d'aquesta llei està en el desenvolupament d'una política migratòria de control i de lluita contra la immigració irregular. El 15 de juliol de 2003 l'Associació es va constituir com a Fundació privada amb el nom de Fundació Bayt al-Thaqafa, formada pels germans de Sant Joan de Déu i les Germanes Franciscanes Missioneres de Maria, donant plena continuïtat a les activitats i als objectius que s'havien desenvolupat amb la esmentada Associació des de 1977 amb el treball realitzat d'aleshores per ambdues Congregacions.

Bayt al-Thaqafa ha jugat un paper important en la societat catalana, contribuint a la comprensió i a la gestió dels fets migratoris, en especial el dedicat als immigrants d'origen marroquí.

Ha desenvolupat un model d'atenció a les persones basat en la proximitat, en la creació de vincles i en diàleg intercultural, alhora que ha prestat serveis de qualitat centrats, bàsicament, en la inclusió social.

És un model vàlid, positiu, reconegut, que es pot seguir desenvolupant i a qui cal donar-li la importància i transcendència que té... però també és possible anar més enllà: Recuperar aspectes que en altres moments van ser destacables, obrir la institució a una perspectiva més d'acord amb la modernitat, que la projecti per tal d'impactar positivament en més persones i avançar en la construcció d'una ciutadania global centrada en la igualtat i en els drets humans.

LH.- Gràcies, Gna. Teresa. Gràcies per la teva persona, entranable, propera, compromesa. Gràcies per la teva obra, nascuda a la llum de l'Evangeli i sostinguda en el servei als més necessitats. Gràcies per la maduresa de la teva persona i de la teva fe que et fa encarar el teu actual procés personal amb absoluta pau i serenitat, i al mateix temps fent front al moment que s'acosta.

És important obrir-nos i deixar-nos omplir per la presència de Déu, del seu Esperit. "Ens hem de alliberar de la preocupació per nosaltres mateixos per tal de deixar que Déu sigui Déu en nosaltres i ens il·lumini". Aquestes paraules dites per tu en la teva situació actual de malaltia, tenen una ressonància d'autèntica vida coherent amb allò que afirmem creure i amb què es demostra vivint. Gràcies, Teresa.

ÍNDIX

	Pag.
Introducció	3
1. La notícia	7
2. Testimonis	12
3. Homenatge de Bayt Al-Thaqafa	25
4. Reconeixement de la Generalitat	26
5. El pensament de Teresa Losada	27